

ข้อป่งชี้ถึงข้อผิดพลาดในงบการเงินที่มีผลกระทบต่อการประเมินความเสี่ยง โดยใช้กระบวนการสอบทานของ
ผู้ตรวจสอบภายใน : กลุ่มธุรกิจสถาบันการเงินที่จดทะเบียนกับตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย

นางสาว ธวัชวดี มีเนียม

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาบัญชีมหาบัณฑิต

สาขาวิชาการบัญชี ภาควิชาการบัญชี

คณะพาณิชยศาสตร์และการบัญชี จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ปีการศึกษา 2547

ISBN 974-17-5711-5

ลิขสิทธิ์ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

122041801

1 พ.ย. 2549

RED FLAGS TO ERRORS IN FINANCIAL STATEMENTS AFFECTING RISK ASSESSMENT BY
INTERNAL AUDITORS' ANALYTICAL REVIEW PROCESS : FINANCIAL INSTITUTES LISTED
IN THE STOCK EXCHANGE OF THAILAND

Miss Thawatwadee Meeniam

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Master of Accountancy in Accounting

Department of Accountancy

Faculty of Commerce and Accountancy

Chulalongkorn University

Academic Year 2004

ISBN 974-17-5711-5

หัวข้อวิทยานิพนธ์

ข้อบังคับถึงข้อผิดพลาดในงบการเงินที่มีผลกระทบต่อการประเมิน
ความเสี่ยง โดยใช้กระบวนการสอบทานของผู้ตรวจสอบภายใน :
กลุ่มธุรกิจสถาบันการเงินที่จดทะเบียนกับตลาดหลักทรัพย์แห่ง
ประเทศไทย

โดย

นางสาวธวัชวดี มีเนียม

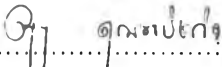
สาขาวิชา

การบัญชี

อาจารย์ที่ปรึกษา

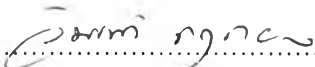
รองศาสตราจารย์ วันเพ็ญ กฤตผล

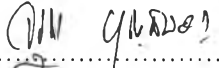
คณะพาณิชยศาสตร์และการบัญชี จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้หัวข้อวิทยานิพนธ์
ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาบัญชีมหาบัณฑิต

 ..... คณบดีคณะพาณิชยศาสตร์และการบัญชี
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ดนุชา คุณพนิชกิจ)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

 ..... ประธานกรรมการ
(ศาสตราจารย์ ดร. อุทัย ตันละมัย)

 ..... อาจารย์ที่ปรึกษา
(รองศาสตราจารย์ วันเพ็ญ กฤตผล)

 ..... กรรมการ
(นายจรรุญ บุญสนอง)

ธวัชวดี มีเนียม : ข้อบ่งชี้ถึงข้อผิดพลาดในงบการเงินที่มีผลกระทบต่อการประเมินความเสี่ยง โดยใช้กระบวนการสอบทานของผู้ตรวจสอบภายใน : กลุ่มธุรกิจสถาบันการเงินที่จดทะเบียนกับตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย. (RED FLAGS TO ERRORS IN FINANCIAL STATEMENTS AFFECTING RISK ASSESSMENT BY INTERNAL AUDITORS' ANALYTICAL REVIEW PROCESS : FINANCIAL INSTITUTES LISTED IN THE STOCK EXCHANGE OF THAILAND) อ. ที่ปรึกษา : รองศาสตราจารย์ วันเพ็ญ กฤตผล, 94 หน้า. ISBN 974-17-5711-5.

กระบวนการสอบทานงบการเงินของผู้ตรวจสอบภายในทำได้หลายวิธี เช่น การสอบถาม การยืนยันยอด การตรวจสอบเอกสารโดยละเอียด รวมทั้งการวิเคราะห์เปรียบเทียบซึ่งเป็นเครื่องมือหนึ่งในกระบวนการสอบทานงบการเงินเพื่อสืบหาข้อบ่งชี้ถึงข้อผิดพลาดในงบการเงิน จึงเป็นเหตุให้งานวิจัยนี้มุ่งศึกษาถึงวิธีการสอบทานงบการเงิน ระดับนัยสำคัญของข้อบ่งชี้ถึงข้อผิดพลาดในงบการเงินจากการวิเคราะห์เปรียบเทียบ รวมถึงผลกระทบจากข้อบ่งชี้ถึงข้อผิดพลาดในงบการเงินที่มีต่อความเสี่ยงของกิจการ โดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลสำหรับการศึกษา ขอบเขตการวิจัยครั้งนี้ศึกษาเฉพาะสถาบันการเงินที่จดทะเบียนกับตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ประกอบด้วย 3 หมวดธุรกิจ คือ ธนาคาร เงินทุนและหลักทรัพย์ และ ประกันภัย เนื่องจากธุรกิจสถาบันการเงินมีโครงสร้างที่ซับซ้อน และเป็นที่น่าสนใจในสายตาของนักลงทุนและสาธารณชน

จากการศึกษาพบว่าการวิเคราะห์เปรียบเทียบเป็นกระบวนการหนึ่งที่ผู้ตรวจสอบภายในของกลุ่มสถาบันการเงินใช้ในการสอบทานงบการเงินมากที่สุด เนื่องจากสามารถชี้ให้เห็นถึงความผิดปกติที่อาจบ่งชี้ว่าเกิดความผิดพลาดขึ้นในงบการเงินได้ เมื่อศึกษาระดับนัยสำคัญของข้อบ่งชี้ถึงข้อผิดพลาดในงบการเงินพบว่าผู้ตรวจสอบภายในของสถาบันการเงินให้ความสำคัญอย่างมากในการเข้าไปตรวจสอบโดยละเอียดหากมีการเปลี่ยนแปลงในรายจ่ายอย่างเป็นสาระสำคัญเมื่อเปรียบเทียบกับสถิติในปีที่ผ่านมา และผลการศึกษาพบว่า หากเกิดการเปลี่ยนแปลงในรายจ่ายอย่างเป็นสาระสำคัญมีผลกระทบต่อความเสี่ยงทางการดำเนินงานของธุรกิจในเรื่อง การทำให้ข้อมูลทางบัญชี ผิดพลาด ลำดับความสำคัญของข้อบ่งชี้ถึงข้อผิดพลาดในงบการเงินรองลงมาคือ อัตราส่วนทางการบัญชีมีลักษณะผิดปกติ ผลการศึกษาพบว่า อัตราส่วนรายได้ต่อลูกหนี้การค้าต่ำผิดปกติเมื่อเทียบกับกิจการอื่นในอุตสาหกรรมเดียวกันมีผลกระทบต่อความเสี่ยงทางการเงินและการดำเนินงานต่อกิจการ ดังนั้นผู้ตรวจสอบภายในควรนำข้อบ่งชี้ถึงข้อผิดพลาดในงบการเงินดังกล่าวไปพิจารณาหากเกิดขึ้นในกิจการ เพื่อสืบหาการทุจริตและความผิดพลาดจากการปฏิบัติงานที่อาจเกิดขึ้น และหากกระบวนการป้องกันแก้ไขต่อไปในอนาคต

ภาควิชา.....การบัญชี.....
สาขาวิชา.....การบัญชี.....
ปีการศึกษา .....2547.....

ลายมือชื่อนิสิต.....

ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา.....

448 22614 26 : MAJOR ACCOUNTING

KEYWORD : RED FLAGS TO ERRORS IN FINANCIAL STATEMENTS, ANALYTICAL REVIEW

THAWATWADEE MEENIAM : RED FLAGS TO ERRORS IN FINANCIAL STATEMENTS AFFECTING RISK ASSESSMENT BY INTERNAL AUDITORS' ANALYTICAL REVIEW PROCESS : FINANCIAL INSTITUTES LISTED IN THE STOCK EXCHANGE OF THAILAND. THESIS ADVISOR : ASSOCIATE WANPEN KRITTAPHOL, 94 pp. ISBN 974-17-5711-5.

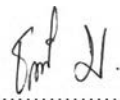
There are various internal auditors' procedures to review financial statements such as inquiring, sending the confirmation letter and analytical review which enable the red flags to errors in financial statements detection. The objectives of this study are:

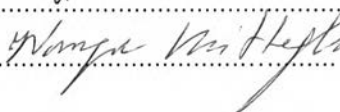
1. To study the financial statement review method;
2. To review the significant of red flags to errors in financial statement from analytical review; and
3. To study the risk of "red flags to errors in financial statements" to the enterprise.

The scope of this study focuses on Financial Institutes Listed in The Stock Exchange of Thailand including banks, finance and securities, and insurance companies by using questionnaire as a tool of data collection.

Based on the study, it is found that analytical review is one of the most methods that internal auditors using in financial statement review because it can identify any red flags to errors in financial statements. First result of study, the internal auditors of Financial Institutions are focus on test of details in the case of significant change in expense. In additional, the significant change in expense effect to operation risk of the company concern with errors in accounting information. Second, another red flags to errors in financial statement is an abnormality of financial ratio such as an irregularity of debtor ratio, compared to the other companies. The red flag as mention above, effects to financial and operation risk.

To prevent the mistake, internal auditors should apply these red flags to errors in financial statements to identify frauds and errors.

Department.....Accountancy .....Student's signature.....

Field of study.....Accounting..... Advisor's signature.....

Academic year .....2004.....

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์เล่มนี้สำเร็จลุล่วงมาได้ด้วยความกรุณาและช่วยเหลือจากหลายท่าน ผู้เขียนขอกราบขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์ วันเพ็ญ กฤตผล อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ และศาสตราจารย์ ดร.อุทัย ตันละมัย ประธานสอบวิทยานิพนธ์ ซึ่งท่านได้กรุณาสละเวลาอันมีค่า ให้คำปรึกษาแนะนำแนวทางการวิจัย ตลอดจนตรวจทานและแก้ไขให้วิทยานิพนธ์เล่มนี้เสร็จสมบูรณ์ พร้อมกันนี้ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณ คุณจรรยา บุญสนอง ผู้อำนวยการฝ่ายบัญชีและวางแผนธนาคารเพื่อการส่งออกและนำเข้าแห่งประเทศไทยผู้ซึ่งเป็นกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ ที่แนะนำแนวทางแก้ไขเพื่อปรับปรุงให้วิทยานิพนธ์ฉบับนี้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้จะเริ่มและสำเร็จลงด้วยดีไม่ได้ หากผู้เขียนไม่ได้รับคำปรึกษาจากผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ประจิด หาวัตร ซึ่งเป็นผู้แนะนำแนวทางรวมทั้งจุดประกายหัวข้อวิทยานิพนธ์ รวมถึงคำแนะนำอันมีค่ายิ่งสำหรับการทดสอบประมวลด้วยวิธีทางสถิติจากรองศาสตราจารย์ ดร.สุพล ดุรงค์วัฒนา และอาจารย์ ดร.อรุณี กำลัง ผู้เขียนจึงขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

นอกจากนี้ผู้เขียนขอขอบคุณ บริษัท ไฟร์ชวอเตอร์แฮร์สคูเปอร์ส เอบีเอเอส จำกัด ที่เห็นความสำคัญในการศึกษา อีกทั้งมีส่วนสนับสนุนอย่างยิ่งให้วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จด้วยดี ภายในระยะเวลาที่กำหนด

สุดท้ายนี้ผู้เขียนขอกราบขอบพระคุณบิดามารดา คณาจารย์คณะพาณิชยศาสตร์และการบัญชี จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ตลอดจนเพื่อนๆ ทั้งเพื่อนที่ร่วมศึกษาระดับปริญญา มหาบัณฑิต และเพื่อนร่วมงาน ที่ได้ให้ความช่วยเหลือและเป็นกำลังใจที่ดีแก่ผู้เขียนตลอดมาจนวิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลงได้ด้วยดี จึงขอกราบขอบพระคุณทุกท่านมา ณ โอกาสนี้

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญ.....	ช
สารบัญตาราง.....	ฅ
สารบัญภาพ.....	ญ

บทที่ 1 บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	3
สมมติฐานงานวิจัย.....	3
ขอบเขตและข้อจำกัดของการวิจัย.....	5
คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย.....	6
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	7
วิธีดำเนินการวิจัย.....	7
ลำดับขั้นตอนในการเสนอผลการวิจัย.....	8

บทที่ 2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

แนวคิดเกี่ยวกับการทุจริตและข้อผิดพลาด.....	9
ข้อบ่งชี้ถึงข้อผิดพลาดในงบการเงินที่ได้จากการวิเคราะห์เปรียบเทียบ.....	13
ข้อบ่งชี้ถึงข้อผิดพลาดในงบการเงินที่มีผลต่อการประเมินความเสี่ยง.....	19
ผลสรุปจากการทบทวนวรรณกรรม.....	23

บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากร.....	27
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	28
การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	29
การวิเคราะห์ข้อมูล.....	30
เกณฑ์เทียบระดับความคิดเห็น.....	38

บทที่ 4 การวิเคราะห์ข้อมูลและผลการวิจัย	
ผลการวิเคราะห์.....	39
ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม.....	40
ส่วนที่ 2 ข้อมูลกระบวนการสอบทานงบการเงินของผู้ตอบ	
แบบสอบถาม.....	43
ส่วนที่ 3 อธิบายข้อมูลที่ได้จากการวิจัยตามกรอบแนวคิด.....	47
ส่วนที่ 4 แสดงผลการทดสอบสมมติฐาน.....	59
บทที่ 5 สรุปผลการวิจัยและข้อเสนอแนะ	
สรุปผลและอภิปรายผลการวิจัย.....	72
ข้อเสนอแนะ.....	80
รายการอ้างอิง.....	81
ภาคผนวก.....	83
ภาคผนวก ก.....	84
ภาคผนวก ข.....	87
ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์.....	94

สารบัญตาราง

	หน้า
ตารางที่ 1.1 แสดงลำดับขั้นตอนในการเสนอผลการวิจัย.....	8
ตารางที่ 3.1 แสดงสัดส่วนระหว่างประชากรแต่ละหมวดธุรกิจกับประชากรทั้งหมด.....	27
ตารางที่ 4.1 แสดงความถี่และร้อยละของจำนวนผู้ตอบกลับในแต่ละหมวดธุรกิจ.....	40
ตารางที่ 4.2 แสดงความถี่และร้อยละระหว่างประสบการณ์ด้านการตรวจสอบภายในทั้งหมด ของผู้ตอบแบบสอบถามกับการเป็นผู้ตรวจสอบภายในรับอนุญาตสากล.....	41
ตารางที่ 4.3 แสดงความถี่และร้อยละข้อมูลกระบวนการสอบทานงบการเงินของผู้ตอบ แบบสอบถาม.....	43
ตารางที่ 4.4 แสดงความถี่และร้อยละระหว่างข้อบ่งชี้จากการวิเคราะห์เปรียบเทียบที่ผู้ตอบ แบบสอบถามพิจารณาว่าอาจเกิดข้อผิดพลาดขึ้นในงบการเงิน กับการทุจริต และข้อผิดพลาดที่อาจเกิดขึ้นและส่งผลให้เกิดข้อบ่งชี้ถึงข้อผิดพลาด ในงบการเงินนั้น.....	49
ตารางที่ 4.5 แสดงความถี่และร้อยละของการทุจริตและข้อผิดพลาดที่มีผลกระทบต่อ ความเสี่ยง.....	54
ตารางที่ 4.6 แสดงความถี่และร้อยละวิธีการสอบทานงบการเงินที่สามารถชี้ให้เห็นสิ่งผิดปกติ ในงบการเงินได้ แยกตามหมวดธุรกิจ.....	58
ตารางที่ 4.7 แสดงผลการทดสอบการวิเคราะห์ความแปรปรวน (ANOVA) ของข้อบ่งชี้ถึง ข้อผิดพลาดในงบการเงินที่ได้จากการวิเคราะห์เปรียบเทียบ.....	60
ตารางที่ 4.8 แสดงค่าความแตกต่างของค่าเฉลี่ยข้อบ่งชี้ถึงข้อผิดพลาดในงบการเงินที่ได้จาก การทดสอบการเปรียบเทียบเชิงซ้อน (LSD).....	61
ตารางที่ 4.9 แสดงผลการทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างข้อบ่งชี้ถึงข้อผิดพลาดในงบการเงิน ที่ได้จากการวิเคราะห์เปรียบเทียบกับการทุจริตและข้อผิดพลาดที่อาจเกิดขึ้น.....	63
ตารางที่ 4.10 แสดงผลการทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างการทุจริตและข้อผิดพลาดที่อาจ เกิดขึ้นกับผลกระทบที่มีต่อความเสี่ยง	65
ตารางที่ 4.11 แสดงผลสรุปความสัมพันธ์ระหว่างข้อบ่งชี้ถึงข้อผิดพลาดในงบการเงิน ที่ได้จากการวิเคราะห์เปรียบเทียบที่มีผลกระทบต่อความเสี่ยง โดยเรียงลำดับ ตามค่านัยสำคัญของข้อบ่งชี้ถึงข้อผิดพลาดในงบการเงินทั้ง 7 รายการ.....	69

สารบัญภาพ

	หน้า
แผนภาพที่ 1-1 แสดงความสัมพันธ์ระหว่างข้อบ่งชี้ถึงข้อผิดพลาดในงบการเงินที่ได้จากการวิเคราะห์เปรียบเทียบที่มีผลกระทบต่อความเสี่ยง.....	4
แผนภาพที่ 2-1 สรุปข้อบ่งชี้ถึงข้อผิดพลาดในงบการเงินที่ได้จากการวิเคราะห์เปรียบเทียบจำแนกตามเทคนิคการวิเคราะห์เปรียบเทียบ.....	24
แผนภาพที่ 2-2 แสดงผลสรุปการทุจริตและข้อผิดพลาดที่มีผลกระทบต่อความเสี่ยงจากการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง.....	25
แผนภาพที่ 3-1 กรอบแนวความคิดในการศึกษา.....	26
แผนภาพที่ 3-2 แสดงกระบวนการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของข้อมูลสำหรับทดสอบสถิติไคแอสควร์.....	37
แผนภาพที่ 5-1 สรุปผลการทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างข้อบ่งชี้ถึงข้อผิดพลาดในงบการเงินที่มีต่อความเสี่ยง เมื่อแบ่งข้อบ่งชี้ถึงข้อผิดพลาดในงบการเงินเป็น 4 ประเภทใหญ่.....	79